

Skuteczność zastrzeżenia prawa własności w postępowaniu upadłościowym i restrukturyzacyjnym

W praktyce obrotu gospodarczego w umowach sprzedaży oraz dostawy często można spotkać klauzule zastrzegające na rzecz sprzedawcy lub dostawcy własność rzeczy ruchomej objętej kontraktem aż do czasu uiszczenia za nią ceny przez kupującego (*pactum reservatii domini*). Klauzule te przypominają popularną instytucję, wykorzystywaną również w praktyce bankowej, jaką jest tzw. przewłaszczenie na zabezpieczenie. Z uwagi na ich duże znaczenie, m.in. jako sposobu zabezpieczenia sprzedawcy na wypadek niewypłacalności kupującego¹, warto przeprowadzić bardziej pogłębioną analizę tych klauzul, dokonując tego przez pryzmat przepisów regulujących dwie procedury insolwencyjne – upadłościową i restrukturyzacyjną.

WIKTOR DANIELAK
MATEUSZ MEDYŃSKI

Podstaw prawnych instytucji zastrzeżenia prawa własności rzeczy sprzedanej aż do uiszczenia ceny poszukiwać należy w art. 589-591 k.c. Miejsce tych przepisów w systematyce k.c. oznacza, że ustawodawca traktuje *pactum reservatii domini* jako szczególny rodzaj sprzedaży². Wyrazem tego jest odstąpienie od zasady przewidzianej w art. 155 § 1 k.c., w myśl której zawarcie umowy zobowiązującej do przeniesienia własności rzeczy oznaczonej co do tożsamości jednocześnie przenosi jej własność na nabywcę, oraz od zasady określonej w art. 155 § 2 k.c. dotyczącej rzeczy oznaczonych co do gatunku, których własność przechodzi na nabywcę z chwilą przeniesienia ich posiadania. W obu przypadkach wspomniane odstępstwo wyraża się poprzez przesunięcie skutku rzeczowego zawartej umowy na przyszłość – aż do chwili ziszczenia się warunku w postaci zapłaty ceny przez kupującego. Do tego czasu kupującemu przysługuje jedynie uprawnienie do posiadania nabytej rzeczy, choć podlegające ochronie prawnej także w stosunku

¹ Na taki praktyczny aspekt wykorzystania instytucji zastrzeżenia prawa własności rzeczy sprzedanej wskazuje doktryna, por. przykładowo Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, *Zobowiązania – część szczegółowa*, Warszawa 2012, s. 63.

² Z mocy odesłania zawartego w art. 612 k.c. zastrzeżenie prawa własności przedmiotu sprzedaży może zostać zamieszczone także w umowie dostawy, będącej genetycznym podtypem umowy sprzedaży.